

לפרשת עקב – תשע"ב

יש מר ממות

הרב יחזקאל פרנקל

על השאלה שבכותרת, עונה רבינו האור החיים הקדוש בתשובה פשוטה: כן. רבי חיים בן עטר, קובע עובדה זו אגב פירושו לכפל לשון בפרשה. בעונש לישראל, עונש שיבוא עקב שכחת ה' והליכה אחרי אלהים אחרים, כפל משה רבינו את עונש האבדן: "וְהָיָה אִם שָׁכַח תִּשְׁכַּח אֶת ה'... הַעֲדַתִּי בְכֶם הַיּוֹם כִּי אֲבַד תֹּאבְדוּן... כְּגוֹיִם אֲשֶׁר ה' מֵאֲבִיד מִפְּנֵיכֶם כֵּן תֹּאבְדוּן..." האוה"ח הק' עומד על משמעות הכפלת האבדן, ובייחוד על השוואת מצבנו לגויים. הוא אומר כי ישראל יאבדו את הכישרון המופלא ביותר שלהם – ועל ידי כך 'יהיו כגויים'. מהו כישרון זה? מה אם כן ממות? מסביר האוה"ח הק' שזהו ענין הנבואה ורוח הקודש. חסרונם של הללו הוא הרע הנורא, הוא ההידמות העצמית לגוי:
"עוד ירצה באומרו 'כגויים וגו' כן תאבדו', כי מלבד אבידתם שאמר למעלה במאמר 'אבד תאבדו', עוד צרה אחרת להם שיכרת מהם נבואה ורוח הקודש שיאבדו. ועל זאת יחרד לב עם ה' שאין קללה בעולם כזו, אוי לדורות שטעמו כוס המר הזה ממות, והוא רחום ישוב ירחמנו כי יתן את רוחו בנו כימי קדם. גזירת העדר הנבואה מישראל שאין יסורים מרים ממרירות המות כדבר הזה".

לאדם המודרני נשמעת 'תורה' זו קיצונית משהו. וכי באמת מצבנו כל כך טוב שכלום אינו חסרים מלבד נבואה ורוח הקודש? התשובה קצת מביכה את האדם הדתי הרגיל, מפני שבלוח המשימות העתידיות שלו הנבואה לא ממש תופסת מקום מרכזי. 'אני, יאמר איש הקהילה הדתית, הלואי שאספיק להגיע למנחה לפני שיתחילו חזרת הש"ץ'. 'ואני, יאמר המתבגר, הלואי שאצליח להתחזק משהו בעניני צניעות, או במצוות ציצית', והאם אולי תאחל לעצמה להגיע ל'מדרגה' בה היא מדליקה נרות שבת מעט לפני הרגע האחרון בו היא כמעט נופחת את נשמתה... אבל נבואה? יש לנו רשימה ארוכה של דברים לפני כן! איך הגיע אם כן האור החיים לקביעה מוחלטת זו - מר ממות?? מעצם התמיהה דלעיל מובן עד כמה עמוקה המכה. אם אנו 'מסתדרים לא רע' בלי נבואה ורוח הקודש, סימן שבאמת מצבנו קשה, וכבר הסתגלנו לחיים עקומים. כדי להתיישר ולעמוד על מהותנו היהודית המיוחדת הזו, יש להבין מעט, משהו, מעולמה של הנבואה בחיינו.

אותו יהודי המתקשה להגיע לתפילה, הנמצא במאבק ארוך שנים בתוכו על מקומו בעולם, האם עניינו בעסקים (באיזה עסקים? עם מי?) או בעולם הקודש? ואם כן, אז כמה להשקיע בכל צד?

אותו מתבגר או מתבגרת המבקשים את מיקומם על פני המפה האנושית היהודית, המשתוקקים למלא את תפקידם בשלמות – מהו? מה מיקומם בפזל האנושי העצום? איזו 'חתיכה' היא שלהם, שבלעדיה התמונה כל כך חסרה? אותה אשה המתמודדת גם היא בין העומס בבית לעומס בחוץ, בעבודה או בחברה, מה משקל תתן לכל חלק? ומה משקל ואיזה לכל ילד? יותר ברגש, יותר בשכל? בהקפדה או הרכות וליטוף? וכי יאמרו המבקרים קרירי השכל, וכי מה, התרצה שהנביא יהיה כמקובל בן זמננו? נאמר לו מפורש – זהו, שלא! להיפך! 'המקובל', הוא המבקש להסיג את תחומו של הנביא, לא להיפך.

אלא שאכן נכון, עולם הפרט הינו רק חלק ממעלת הנביא. עיקר עניינו הוא במעגלים רחבים הרבה יותר. מה יעשה עם ישראל לעת כזו? במה תשקיע הממשלה יותר, בחברה או בכלכלה, בבטחון פנים, בטיפול בעולם התחתון והתארגנותו או בבטחון חוץ? מה הוא עיקר הדגש הרוחני בחינוך הנוער הרחוק מתורה – דגש מוסרי / מידותי או דווקא הלכתי? מה נושית לעמים כנושאי דבר ה' בעולם? כיצד נוציא לפועל את ייעודנו ש'מציון תצא תורה', וכיצד נשמיע את דבר ה' מירושלים?

ומעל לכל. מה יאמר ה' לנו? מה ייצא מצינור זה של הנבואה? לעניות דעתי, הליבה של התורה הזו של האוה"ח הק' היא חסרון השמעת דבר ה' לעולם. בזאת יש להתמקד על מנת להבין את חסרונו זה שהוא מר ממוות. בתפילה המפורסמת 'פתח אליהו', המודפסת בפתח הסידור של בני עדות המזרח, מסביר הזוהר הק', שהקדוש ברוך הוא ברא את העולם "בגין לאישתמודע" – בכדי להתוודע. העולם חסר את ההארה האלוקית, ועקב חסרון זה האנושות משתוללת מטה מטה מדחי אל דחי. לא רק חסרון הארת הדרך הוא המדרדר, אלא עצם המציאות של הצמא הנפשי העקרוני הזה של המין האנושי לדעת את דבר בוראו, לשמוע מה רוצה ממנו מי שהביאו לעולם היא המוליכה את העולם להיות חסר את עומקו שלו – ובלא אלו החיים נעשים טפלים, חלולים, כמעט חייתיים, חסרי צלם אנוש.

כי בלא הדיבר האלוקי, ההסבר האלוקי, הקשר המגיע ממנו יתב' אל העולם אותו ברא, היש כולו נמצא בסימן שאלה עצום ונורא – אנה אנו באים? מה מקום הפרט? למה מיועדת אומה זו או אחרת ולאן הולכת ההיסטוריה כולה? כיצד יתוקן אשר עוות? מהי הדרך לאהבתך בוראנו, ליראתך המתוקה כל כך, הנותנת עומק להיותנו ברואך? בחסרון כל אלו, ובהרגל לחיות מבלעדי הפשר הבסיסי ביותר, העמוק ביותר, נותר הדיבר האלוקי שותק, והעולם אם כך מקרטע כמשותק.

יש לנו אכן להשתוקק, יחד עם רבינו האוה"ח הק' להשבת אור החיים האלוקיים לעולם – אור הנבואה ורוח הקודש, על הפרט ועל הכלל כולו – "והוא רחום ישוב ירחמנו כי יתן את רוחו בנו כימי קדם".